

- maak een keuze -

▼

A

B

C

D

E

F

G

H

I

J

K

L

M

ZOEK

N

O

P

Q

R

S

T

U

V

W

X

Y

Z

KERKGEBOUWEN IN LIMBURG

alles

▼

maak hiernaast een keuze en vul dan hier een zoekterm in

ZOEK

Pius X

[Ga naar de site van de patroonheilige](#)

[Ga naar site van het gebouw c.q. de parochie](#)

Parochie/kerkgemeente: H. Pius X
Dekenaat/kerkverband: Susteren-Echt
Soort gebouw: Voormalige parochiekerk
Plaats: Echt
Gemeente: Echt-Susteren

Adres: Nieuwe markt 50
Postcode: 6101 CV

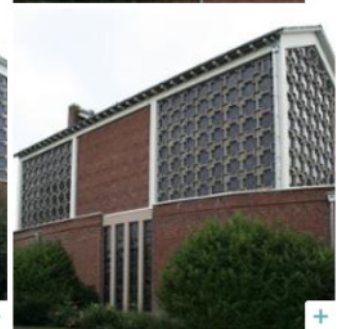
Kadastrale gegevens: Echt K 851
Bouwpastoor/bouwpredikant: H.L. Bessems

Architect(en): [Zollner, Jan](#)

Kunstenaar(s): [Rosmalen, J. van](#)
[Verheyen, Jacques, \(Jacobus Hubertus\)](#)

Huidig gebruik: Per 1-11-2012 aan de eredienst onttrokken en inmiddels gesloopt

Eerste steen, hardsteen, 1958. Tekst: ME POSVIT + REV. DOM / W.LINSSEN + DECANUS / XXVI – X – MCMLVIII. Met een kruis door de tekst, /AVSPICE/AVSPICE / SANCTO / PIO X. Met een kruis door de tekst. Op de hoek van de nathex. Met oorkonde ingemetseld.

[Meer foto's »](#)

Ruimtelijke context

De Pius X kerk staat op een kerkeiland met pastorie en scholen. Het geheel staat centraal in een wijk met woningbouw uit diverse perioden, maar vooral naoorlogse nieuwbouw. De ingangszijde van de kerk sluit een groot marktplein aan één kant af. De kerk fungeert als landmark en markeert de wijk in de stad.

Locatie

Type

De niet-georiënteerde driebeukige hallenkerk is opgetrokken als met baksteen opgevulde betonskeletbouw en heeft zeer markante betonnen raampartijen en een klokkentoren op de koorafsluiting. De centraal opgestelde bankenblokken worden doorsneden door paden.

Bouwgeschiedenis

Noodkerk

In 1954 werd de parochie gesticht om de groeiende gemeenschap in Echt van zielzorg te voorzien. H.L. Bessems was reeds in het jaar ervoor benoemd om de parochie gestalte te geven. Al in 1955 kon de noodkerk in gebruik worden genomen. Deze was gevestigd in een deel van een moutfabriek, die na de totstandkoming van de huidige kerk werd verlaten.

Huidige kerk

In 1956 werd J. Zollner tot architect benoemd en in 1958 kon de bouw worden aanbesteed. Opvallend is bij deze kerk de overeenkomst met de in 's-Gravenhage gebouwde HH. Anthonius en Lodewijkkerk van W. Wouters (1958). Twee hoofdvormen, die op elkaar zijn gestapeld om daarmee tevens de zijbeukstructuur vorm te geven. In 's-Gravenhage staan de vormen andersom, rechthoekig onder en ovaal boven, zoals ook later bij de [*]O.L.V. van de Wonderdadige Medaille (1962) gebeurde. Bovendien zijn bij de kerk in Echt, zoals al eerder in [*]Vaals, de oude vormen van de driebeukige hallenkerk herbruikt. De eerste steen werd gelegd door deken W. Linssen, die op 20 december 1959 tevens de kerk ingezegende bij de ingebruikname. Op 30 juni 1962 volgde de consecratie door Mgr. P. Moors. Inmiddels was duidelijk, dat de zeer in het oog springende en voor de kerk kenmerkende raampartijen dramatisch lek waren. De constructie was samengesteld uit betonnen lijsten met plastic ramen. Dit laatste was een noodgreep geweest van de architect, omdat niemand glas in het beton durfde te zetten vanwege het gevaar van breuk. In de jaren erna bleek uit onderzoek, onder meer door TNO, dat er veel dingen fout waren gegaan: er was te weinig stopverf gebruikt, te weinig laslatten, de voegen tussen de betonnen delen waren lek en de ramen maakten bij de minste wind reeds veel lawaai, omdat het plexiglas te dun was. De problemen werden, ondanks toepassing van moderne materialen zoals flexibele kit voor de voegen

en siliconenspray voor het geheel, niet opgelost. Bovendien bleek op een dilatatievoeg op het platte dak het dakleer te scheuren, hetgeen nog meer lekkage opleverde.

Veranderingen

In de ramen op de hoeken van de beuken werd het plexiglas op enig moment na 1984 door eenvoudig glas-in-lood vervangen. De ergste lekkages verdwenen hiermee, alleen in de zuidoosthoek lekt het nog af en toe. Ten behoeve van de mindervaliden werd in 1988 een hellingbaan aangelegd. Daartoe werd in de noordzijde van de narthex een opening gemaakt. In 1996 brak een geestelijk verwarde man in de kerk. Hij kwam binnen door het glas-in-lood deels stuk te slaan en vernielde vervolgens grote delen van het interieur, waarbij de tabernakel van het altaar werd geduwd, de ambones werden verbogen, veel beelden werden stukgeslagen en ook andere interieurstukken raakten beschadigd. Deze schade is inmiddels hersteld. Wel werd voor een aantal ramen aan de achterzijde een ijzeren roosterwerk aangebracht voor de ramen. Aan de zuidzijde werden de banken verwijderd. De houten vlonder is nog wel aanwezig.

Per 1 november 2012 is de kerk aan de eredienst onttrokken.

Exterieur

Foto: september 2005

De kerk bestaat uit een laagbouwgedeelte, dat met een eivormige plattegrond de basis van de kerk vormt. De gevel van de onderbouw is grotendeels gesloten. Op een viertal plaatsen is de gevel doorbroken door een recht venster. De muur is opgemetseld in rode baksteen in staand verband en heeft onder de dakrand een sierfries uitgemetseld. Aan de noordzijde staat in een uitgemetselde omlijsting een zij-ingang met een dubbele houten deur. Op deze laagbouw, gedekt door een plat dak, staat een opbouw uit drie beuken, gedekt met drie zadeldaken. Op de daken liggen blauwe opnieuw verbeterde Hollandse pannen. De driebeuken zijn voorzien van puntgevels, waarin het betonskelet

duidelijk zichtbaar is. Aan de noord- en zuidzijde bevinden zich bakgoten op klossen. Licht treedt binnen door grote raampartijen op de hoeken van het gebouw. De ramen zijn getraceerd door betonnen kruizen. Aan de westzijde staat een rechthoekige uitbouw tegen het schip aan, die doorloopt over het dak van de laagbouw. Deze uitbouw staat onder een plat dak en heeft een terugwijkende westmuur, zodat aan weerszijden van de muur een kolom staat. In de noordmuur is een opening gemaakt voor de invalidenhelling. In de gesloten westmuur zijn drie dubbele houten deuren aangebracht, die als hoofdingang fungeren. Aan de oostzijde staat een rechthoekige koorafsluiting, die doorloopt vanuit het schip. De koorafsluiting is tevens een ongelede rechthoekige toren onder een lezenaarsdak. De toren is aan de oostzijde grotendeels gesloten en bestaat uit baksteen opgemetselde kolommen met spaarvelden daartussen. Op een zestal plaatsen is de muur geopend met vierkante galmgaten. De toren bestaat verder uit een betonnen skelet, dat aan de zuid- en noordzijde geopend is met een betonnen tracering, die ook in de ramen terugkomt. Aan de westzijde is de toren geopend galmgaten, die zijn gescheiden door betonnen kolommen.

Interieur

Liturgisch centrum

Zicht op de zangtribune

De kerk wordt betreden via een gesloten portaal, dat naar de kerk wordt geopend door drie dubbele afzeliahouten deuren, onder de zangtribune. Rondom het schip bevindt zich een eivormige omgang, die lager is dan het schip. Deze omgang heeft een recht plafond en is opgetrokken in gele baksteen in staand verband. Op de vloer in de kerk ligt Noors kwartsiet met hier en daar witte banden marmer. In de noordwestzijde van de omgang is een doopkapel gepositioneerd. Deze bestaat uit een verlaagde vloer met travertijn, omringd door een ijzeren hekwerk. Centraal staat de vont, met daarboven een overhuiving. Deze bestaat uit een vijftal betonnen kolommen, die een vijfpuntige ajouren ster dragen. Hierboven treedt licht binnen via een ronde lichtkoepel. Naast de kapel richting ingang is de vloer verhoogd. Hier zijn banken geplaatst. Tussen de banken en de kerk is een in sierverband gemetselde muur geplaatst, met een golvende beweging als symbool voor het water. De laagbouw is grotendeels gesloten. Op vier plaatsen is de muur geopend door een venster. Aan de noordzijde staat een zij-ingang met een tochtportaal. De drie beuken vormen één ruimte. De beuken en de ombouw zijn van elkaar gescheiden door kolommen. De beuken hebben een open dakstoel, waarin de stalen spanten en de trekstangen zichtbaar zijn. De dakschotten zijn bekleed met geluidsisolatie tegels. De beuken worden verlicht door ramen, die het gehele muurvalk in de hoeken beslaan en zijn getraceerd met betonnen kruizen. Aan de westzijde bevindt zich tussen de ramen de zangtribune, die de vorm heeft van een televisievenster. Deze wordt verlicht door drie ronde lichtkoepels. Aan de zuid- en noordzijde van de beuken zijn tussen de ramen muurvlakken opgemetseld, die zijn versierd met vierkante spaarveldjes. Aan de oostzijde is een koorafsluiting geplaatst,

die ramen heeft aan de zijkanten van het koor. Verder is deze geheel gesloten. Het met travertijn bekleedde presbyterium is op een verhoging geplaatst, die via een aantal trappen bereikbaar is. Aan drie zijden staan banken naar de verhoging gericht. Aan de westzijde van het presbyterium staan de communiebanken. Centraal staat het altaar. In de koorafsluiting is het supedaneum opgebouwd, waarop het sacramentsaltaar. De sacristie is bereikbaar via de omgang en bevindt achter het koor.

(Bron: Dr A. Jacobs en Drs. A.A. Wiekart – Kerken na 1940. Inventarisatie en waardenstelling kerkelijke bouwkunst na 1940 –Roermond – Stichting Monumentenhuis Limburg, 2003)

Geschiedenis van de parochie H. Pius X

Terstond na de bevrijding, welke voor Echt plaats had op 18 januari 1945, kwamen Engelse en Amerikaanse soldaten zo nu en dan in vergadering bijeen in een van de kelders van de moutfabriek van Isidore Meuwissen om er godsdienstige oefeningen te houden. In het begin van februari 1945 werd zowel door Engelse als Amerikaanse aalmoezeniers begonnen met zondag's ieder een stille H. Mis te lezen, eveneens in een kelder van de moutfabriek. Al spoedig werden deze H. Missen ook veelvuldig bijgewoond door de bewoners uit de omgeving van de moutfabriek. Zo was het vanzelfsprekend dat, na het vertrek van de geallieerde soldaten, de moutfabriek werd geproclameerd tot noodkerk, in het begin in de kelder, later op de zolder. Dit was intussen de derde noodkerk, omdat de H. Landricuskerk door het oorlogsgeweld was verwoest. Een groepje kerkgangers van de H. Landricuskerk, dat reeds vroeg van de evacuatie terug was, verzorgde toen de liturgische gezangen. Dit alles heeft geduurd van januari 1945 tot de laatste zondag van oktober (Christus Koning) van het jaar 1946. Deze korte inleiding om te begrijpen waarom, toen men enkele jaren later tot de conclusie kwam dat er in Echt een nieuwe parochie bij moest komen, de lokatie uit de jaren 1945-1946 in de moutfabriek opnieuw in beeld kwam als noodkerk.

Zo is dan in april 1955 de nieuwe parochie kunnen gaan functioneren in een noodkerk gevestigd in een gebouw gelegen naast de moutfabriek en welke noodkerk werd toegewijd aan de H. Pius X. Dit nadat aannemer Vergoossen uit Pey in opdracht en voor rekening van Isidore Meuwissen eind 1954-begin 1955 aan de hand van plannen van architect Delsing uit Echt voor de noodzakelijke bouwkundige uitbreiding en aanpassing van de moutfabriek had gezorgd. De noodkerk werd door deken Linssen plechtig ingezegend op zaterdag 23 april 1955 en op zondag 24 april 1955 werden voor het eerst H. Missen in de noodkerk gehouden. Het zangkoor werd o.a. gevormd door veertien zangers van de H. Landricuskerk die in de nieuwe parochie woonachtig waren.

De nieuwe parochie omvatte een gedeelte van de H. Landricusparochie en een gedeelte van de parochie O.L.Vrouw Onbevlekt Ontvangen te Pey. De H. Landricusparochie had in 1954 een aantal 'communicanten' van 4223 en de parochie O.L. Vrouw Onbevlekt Ontvangen te Pey van 3240. Beide kerken waren te klein geworden en met het oog op de op korte termijn geplande uitbreidingen van het aantal woningen aan beide zijden van de spoorlijn Sittard-Roermond werd de oprichting van

een nieuwe parochie noodzakelijk geacht.

Op 8 september 1954 werd in de pastorie van pastoor-deken Linssen van Echt vergaderd om de voorlopige begrenzing van de nieuwe parochie en de geplande plaats van de nieuwe kerk te bespreken. Aanwezig bij die vergadering waren naast een afvaardiging van het Bisdom, de eerder genoemde pastoor-deken Linssen van Echt, pastoor Cramer van Pey, burgemeester Cuypers en bouwpastoor Bessems. Laatstgenoemde, die kapelaan was in de H. Landricusparochie, kreeg op 30 juli 1954 van bisschop Lemmens de opdracht de nieuwe parochie voor te bereiden. Tijdens deze vergadering werd de begrenzing in kaart gebracht en als plaats voor de nieuwe kerk werd de hoek Nieuwe Markt-Mussenstraat als beste plaats aangewezen. Dit met het oog op de toen reeds gerealiseerde uitbreiding en de nog te verwachten huizenbouw aan de oostzijde van de spoorlijn Sittard-Roermond waardoor t.z.t. op Schilberg mogelijk nog een nieuwe parochie noodzakelijk zou worden.

Bij officieel schrijven van de bisschop werd de parochie H. Pius X op 13 december 1954 canoniek opgericht. In de beginjaren van jonge parochie, vanaf 1954 dus, werden er talloze acties op touw gezet om de nodige geldmiddelen voor de bouw van de nieuwe kerk te verwerven. Er waren de toneeluitvoeringen door de KAB en de weer nieuw opgerichte toneelvereniging "Kunst en Vermaak", de ballentent op de kermis en in 1958 de "Operatie P.10" (een woordspeling op Pius X), een megaloterij van ongekende omvang. Honderden vrijwilligers o.l.v. pastoor Bessems, ofwel 'duizenden manuren van behulpzame parochianen', hadden een loterij uit de grond gestampt die zijn weerga in de kleine stad Echt nooit meer heeft gekend.

Op 18 juni 1958 vond de aanbesteding voor de nieuw te bouwen kerk plaats en een maand later op 13 juli 1958 ging de eerste spade in de grond. Weer enkele maanden later, op 26 oktober 1958, had de eerste steenlegging plaats, de "mei" werd geplaatst eind juli 1959 en de klokken gewijd op 13 december 1959. Bijzondere dagen waren 20 december 1959 toen de nieuwe kerk ingezegend en in gebruikgenomen werd en 30 juni 1962 toen de consecratie plaatsvond. Het werd een kerk van het type driebeukige hallenkerk opgetrokken als met baksteen opgevulde betonskeletbouw met zeer markante raampartijen en een klokkentoren op de koorafsluiting. Het waren de raampartijen die al spoedig door lekkages voor problemen zorgden. De constructie bestond uit betonnen lijsten met plastic ramen en was een noodgreep omdat niemand glas in het beton durfde te zetten vanwege het gevaar van breuk. Later werd het plexiglas in de ramen op de hoeken van de beuken vervangen door eenvoudig glas-inlood. De ergste lekkages verdwenen hiermee, alleen in de zuidoosthoek lekt het nog af en toe. Nog steeds is de parochiekerk geheel in gebruik en vrijwel ongewijzigd. De kerk was een ontwerp van architect Zollner uit Roermond en werd gebouwd door aannemer Sondermeyer uit diezelfde plaats voor een bedrag van 410.680 gulden.

Zoals te doen gebruikelijk in die dagen had het kerkbestuur van de nieuwe parochie ook zorg te dragen voor de bouw van een eigen lagere school. Pastoor Bessems bezichtigde hiertoe, tesamen met pastoor-deken Linssen van Echt en burgemeester Cuypers, diverse schooltypes waarna uiteindelijk in 1957 de zesklassige H. Pius X-

school gereed kwam. In januari 1969 ontstond bij het kerkbestuur, tot dan tevens schoolbestuur, de wens het besturen van de school over te dragen aan een aparte stichting. Per notariële akte, welke op 16 juli 1971 bij notaris Bos te Echt werd gepasseerd, werden zowel de lagere school alsook de inmiddels in gebruik genomen kleuterschool overgedragen aan de Stichting Katholiek Kleuter- en Basisonderwijs. Door de alom aanwezige fusiedrang van de laatste jaren is de stichting enkele jaren geleden opgegaan in SKOEM (Stichting Katholiek Onderwijs Echt-Maasbracht). De scholen zijn inmiddels afgebroken en op dezelfde lokatie aan de Julianastraat vervangen door de nieuwe basisschool De Violier. De H. Pius X-school was een ontwerp van architect Rinkens uit Roermond.

Het was de toenmalige kapelaan Claessens die in 1962, gesteund door pastoor Bessems, aandrong op een ruimte waar jeugd- en jongerenwerk kon worden opgezet. Binnen de parochie werd een comité gevormd welk voortvarend aan de slag ging, met als resultaat dat er eind 1963 een houten noodgebouw verrees aan de Mussenstraat en er een definitief bestuur kwam. Dit noodgebouw, wat al spoedig volgeboekt was met allerlei activiteiten met en voor de jeugd, werd helaas op de late avond van 2 mei 1977 door brand verwoest. Er werd gebruik gemaakt van een tijdelijk onderkomen in het KWJ-gebouw aan de Kerkveldsweg, maar met financiële hulp van het kerkbestuur en subsidies van Gemeente en Provincie, kon op zondag 24 april 1980 een prachtige stenen nieuwbouw op de oude lokatie in gebruik genomen worden. Dit Jeugdhuis H. Pius X is nog steeds een gastvrij en gezellig tehuis voor verenigingen en clubs. Al ligt hier het accent al lang niet meer op jeugd en jongvolwassenen.

Enkele dieptepunten in de geschiedenis van de parochie zijn er helaas ook te melden. Op zondag 7 april 1968 moest kapelaan Claessens in alle missen mededelen dat pastoor Bessems, na ingewonnen advies van deskundigen en in overleg met de bisschop, voor enige tijd de parochie had verlaten. Daarvoor had de pastoor op 11 april 1966 nog zijn zilveren priesterfeest gevierd. Naderhand werd bekend dat hij uit het ambt zou treden en de pastorale staat in een huwelijks staat zou verwisselen. Veel parochianen waren diep teleurgesteld. Immers een man die 14 jaar hun herder en leidsman was geweest en die door persoonlijke inzet en met medewerking van vele vrijwilligers een mooie kerk en pastorie, een tweetal schoolgebouwen en een jeugdgebouw, alsmede een imposant kerkelijk- en verenigingsleven tot stand had gebracht, had hun verlaten. Pastoor Bessems is overleden op 16 april 1972 en werd drie dagen later te Zeist begraven. Een ander droevig voorval waren de inbraak en de vernielingen in de kerk in april 1996 toen een geestelijk verwarde man rond middernacht door het vernielen van een glas-in-loodraam de kerk binnendrong. Hij vernielde daarbij fraaie beelden welke door parochianen waren geschonken en het in het priesterkoor aanwezige borstbeeld van de H. Pius X. Een borstbeeld afkomstig uit het klooster Sancta Martha te Rome en door de toenmalige diaken Philips daarvandaan meegebracht. Verder werden het zware tabernakel van zijn plaats gehaald en naar beneden gegooid, een bloembak en vier flambouwen vernield, twee lezenaars verbogen en tal van andere voorwerpen zoals de godslamp, geluidsboxen en een kruiswegstatie beschadigd. Alle bij de parochie betrokkenen waren erg aangeslagen door deze gebeurtenis.

In de parochie werkten vanaf 1954 tot heden een 15-tal pastoors, kapelaans, diakens en priesterstudenten/stagiairs. Als pastoor noemen wij achtereenvolgens pastoor Bessems (1954-1968), pastoor Houben (1968-1976), pastoor Timmermans (1977-2000), pastoor-deken Raymaekers (2000-2003), pastoor Kanke (2003 tot heden) en pastoor (priester-assistent) van Alst (2004 tot heden). Zij werden in hun taken bijgestaan door kapelaan Geurts (SMA, 1956-1965), kapelaan Claessens (1960-1968), kapelaan Haasen (SCJ, 1968-1969), kapelaan van Rens (1970-1977), kapelaan Geurts (1978-1979), diaken Philips (1982-2000) en diaken Schulinck (2003-heden). Als priesterstudent/stagiair kunnen we noemen van Rens (1969-1970, later kapelaan), Maessen (1972-1973), van Buel (onbekend) en Geurts (1977-1978, eveneens later kapelaan).

Vermelding verdient ook dat vanaf de oprichting van de parochie tot nu toe 7 maal de parochiegemeenschap een van haar 'zonen' mocht begeleiden bij zijn Plechtige Eerste H. Mis. We noemen hier achtereenvolgens Jos Kretzer (1958), Leo Housmans (1959), Sef Turlings (1961), Peter Stevens (1963), Jo Stevens (1966), Hubert Beunen (1970) en Jo Wolters (1976).

Tot slot kende parochie de afgelopen halve eeuw 8 parochianen die een hoge pauselijke onderscheiding mochten ontvangen en 26 kerkbestuurders, waarvan momenteel nog 5 in functie zijn.

Op zondag 19 december 2004 werd op grootse wijze het 50-jarig bestaan van de parochie gevierd met een pontificale mis waarbij bisschop Wiertz hoofdcelebrant was. Hij werd daarbij geassisteerd door pastoor Kanke, pastoor (priester-assistent) van Alst, diaken Schulinck en enkele priesters die in het verleden in de parochie werkzaam waren. Ook de groep oud-akolieten die gehoor had gegeven aan de uitnodiging tot deelname aan de pontificale mis zorgde voor een mooi beeld richting priesterkoor. Het dameskoor tenslotte zorgde met speciaal voor deze gelegenheid ingestudeerde gezangen en een tweetal instrumentale solisten voor de opluistering. Na afloop werd receptie gehouden in het Jeugdhuis H. Pius X en het feest tot in de late namiddag voortgezet. Verder werden in dit kader in een brede periode voor en na 19 december 2004 een vijftal missen door plaatselijke koren en muziekverenigingen feestelijk opgeluisterd, stond er een maand lang een fotopresentatie in de kerk opgesteld en kwam er het goed ontvangen jubileumboek: H. Pius X 'een halve eeuw parochie in Echt'.

Echt, oktober 2005

Auteur: Jan van Wesel

Inmiddels is de kerk in 2012 aan de eredienst onttrokken en in 2014 gesloopt.